

Durmuş Hocaoğlu

Öz Türkçecilik, Uydurmacılık ve Linguistik Domino

Yeniçağ, “Analiz”, 24 Eylül 2006, Pazar., s.12
“Analiz” Sıra No: 447; 2006-109; Eylül-11

YENİÇAĞ

Dil’i son tahlil safhasında, tarihî/kültürel bir varlık olmaktan çıkararak tabî (natürel), doğal (fizikal) ve uzvî (biyolojik) bir varlığa ircâ eden ve mekanik-organik birer birer işâretleşme vâsıtası olan ve bu sebeple de istenildiği gibi îmâl ve/ya bir başkasıyla mübâdele edilebilen kelimelerden mürekkep addeden Konvansiyonel Pozitivist Teori, Mekanisist Teori ve Organisist Teori’lerin te’sîr izini taşıyan Öz Türkçecilik akımının bir “Dil Mühendisliği” anlayışı ile dile müdâhalede bulunarak kelime îmâlâtına yönelmiş olması, basit ve sağlam bir mantık gibi görünmekteydi; ama aslında son derece yanlış idi. Bu basit ve sağlam gibi görünen yanlış mantığın – teknik adıyla “paraloji”nin - kronikleşmesinin ve kontrolden çıkmasının bir sonucu ise, yaygın olarak bilinen adıyla **“Uydurmacılık”** denen dil hastalığı olarak tezâhür etmiştir.

Bu noktada, kısa bir not olarak, Uydurmacılık yandaşlarının çoğunun adını bile bilip-bilmedikleri şüpheli olan bir husustan bir-iki cümlecikle de olsa söz etmek faydalı olacaktır. Dil felsefesinin kadîm problemlerinden olan “fitrîlik” (phuseism) ve “uzlaşmacılık” (theseism) münâkaşalarında - meselâ, Pythagoras bir phuseist iken Democritos bir theseist’tir - birinciler isimlerin nesnenin hakîkati ile bire-bir örtüşüğünü iddia ederken, ikinciler, nesneye verilen ismin, üzerinde uzlaşmaya varıldığı takdirde o nesneyi ifâde etmeye muktedir olduğunu ve ismin – yâni kelimenin - bir uzlaşmadan ibâret olduğunu iddia etmekteydiler. Öz Türkçecilik’in kontrolden çıkmış bir versiyonu olan Uydurmacılık da benzer bir mantıkla, ‘îmâl edilen’ bir kelime üzerinde uzlaşma sağlanabildiği takdirde o ‘mâmûl’ kelimenin sağlam ve sağlıklı bir isim olarak ifâde edilmek isteneni ifâde edebileceğini farzetmekteydi. O zaman mes’ele gayet kolaylaşmış ve, hani, “Arapça bilir misin” diye bir suâl tevcîh edilen şahsın, “elbette” diye cevap vermesi üzerine, “öyleyse konuş da görelim” dendiğinde “lâ keşîş dağî, welâ qayış dağî” deyû tekellüm etmesine mukabil, “yahû erenler bu nasıl Arapça” diyen suâl sâhibine müşârünileyhin, cevâben “canım Arapça değil mi, uydur-uydur söyle” demesi gibi, “Türkçe değil mi; uydur-uydur söyle” noktasına gelinmiştir.

İmdi tekrar soralım: Bu kadar basit mi?

Elbette ve hâşâ değil; eğer kelime îmâlâtı ile dil problemi halledilebilseydi, o vakit milletlerarası bir ihâle açılarak en düşük fiyatla yüzbinlerce ve hattâ milyonlarca kelime gayet ehven fiyatla Türkçe’ye kazandırılarak dünyanın en zengin, en muhkem ve en karşı konulamaz dili hâline getirilebilirdi. Ama olmadı; demek ki bu kadar basit değil, hattâ hiç basit değil. Dil kelimelerden ibâret olmadığı gibi, kelimeler de atölyede îmâl edilen nesnelere değildir ve kezâ beşer dilinde, bilgisayardakine benzer bir “Sun’î Dil” (Artificial Language) programı da uygulanamaz; çünkü insan, makina değildir. Dil, çok ciddî bir şeydir; Nietzsche’nin ifâdesiyle söyleyecek olursak, **“Dil atalardan bize kalan**

bir miras, bir emanettir; nesilden nesle devredilen bu emanete karşı, baha biçilmez, kutsal ve dokunulmaz şeylere karşı duyulan saygı gösterilmelidir”[].*

★ ★ ★

Türkçe üzerindeki bütün bu manüplasyonların sonuçta varmış olduğu nokta, daha “gerçek Türkçe” olmakla külliye alâkasız bir dil bir yana, daha fakir, ifâde gücü daha zayıflamış, istikrarsız, vasatî her on yılda bir eni-konu, her kırk-elli yılda bir ise yeni neslin anlamakta zorlanacağı, yüz sene kadar önce ‘oldukça sâde’ bir dil ile yazılmış edebî eserlerin bile – Ömer Seyfettin gibi meselâ - ancak ‘tekrar sâdeleştirildiği’ takdirde okuyucu bulabildiği bir Türkiye, “bu, eski kelime; ben bunu bilmem” diyerek, utanacağı yerde cehâletiyile müftehir olan bir nesil ortaya çıkarmıştır. Bu, ciddî bir kültür yıkımı, bir kültürsüzlük kültürüdür.

Ben buna, “**Linguistik Domino**” adını veriyorum: Dil’de vuku’ bulan şok şeklindeki tahribatın cemiyet hayatımızın bütün alanlarına sirâyet eden domino te’sîri.

[*] Takiyettin Mengüşoğlu., *Felsefeye Giriş.*, İ.Ü.Ed. Fak. Yay., İkinci Baskı., İst., 1968, s.251’den naklen

